

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

(۱۷۰)

مجموعه سخنرانی‌های ماهانه

(۱۳۸۵)

پژوهشکده پولی و بانکی

سرشناسه	: پژوهشکده پولی و بانکی.
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه سخنرانی‌های ماهانه (۱۳۸۵) / پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
مشخصات نشر	: تهران: پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۸۵.
مشخصات ظاهری	: ب، ۱۰۵ ص: نمودار، جدول.
فروست	: پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۷۰.
شابک	: 978-964-825754-0
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: پشت جلد به انگلیسی: MBRA Monthly Conferences (2006-7)
یادداشت	: کتابنامه، ص. ۱۰۳-۱۰۵.
موضوع	: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران -- فعالیت‌های پژوهشی.
موضوع	: بانک و بانکداری -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها.
رده‌بندی کنگره	: HG ۳۲۷۰/۲/۱۷ پ ۱۳۸۶
رده‌بندی دیویی	: ۳۳۲/۱۱۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۸۸۲۹۰

ISBN: 978-964-825754-0

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۲۵۷۵۴-۰

عنوان طرح: مجموعه سخنرانی‌های ماهانه (۱۳۸۵)

ناشر: پژوهشکده پولی و بانکی - بانک مرکزی ج.ا.ا.

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۸۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، ضرابخانه، نگارستان هفتم (شهید بهرام جعفر)، پلاک ۱

کد پستی: ۱۶۶۴۴۳۱۵۴

تلفن: ۲۲۸۵۵۶۰۷-۲۲۸۵۵۶۰۸

فاکس: ۲۲۸۵۰۴۵۷

پست الکترونیکی: E-mail: LIB @ MBRA-CBI.org

(کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است)

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>سخنران</u>	<u>موضوع</u>
ب	-	❖ پیشگفتار
۱	دکتر سید مهدی سیامک منجمی	❖ اتحادیه‌های پولی منطقه‌ای و امکان تشکیل آن در خاورمیانه
۲۷	جعفر مهدی‌زاده	❖ تعیین ارزش فعلی مسکوکات قدیمی
۵۵	سید محمود علوی	❖ طراحی سیستم پیش‌بینی ساختاری و تحلیل سیاست‌ها در جهت حمایت از راهبرد هدفگذاری تورم

پیشگفتار

راهبرد صحیح سیاست‌های اقتصادی، و الزام حاکمیت نگرش علمی بر اتخاذ آنها، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را بر آن داشت تا در جایگاه یکی از مهمترین نهادهای تأثیرگذار بر نظام اقتصادی کشور، همچون اکثر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها، اقدام به تأسیس «مؤسسه تحقیقات پولی و بانکی» در سال ۱۳۶۹ نماید. این مؤسسه با انجام تحقیقات اقتصادی - به ویژه در زمینه مسائل پولی، ارزی، و بانکی - و ارتقاء سطح به «پژوهشکده پولی و بانکی» به منظور ایفای نقش بازوی پژوهشی بانک مرکزی ج.ا.ا.، در چهارچوب: اجرای پروژه‌های مطالعاتی و چاپ کتب مربوطه، برگزاری کنفرانس‌های ماهانه و سالانه، تشکیل کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی، تهیه و تدارک زمینه‌های مساعد جهت محققین توسط همکاران کتابخانه و مرکز اسناد و مدارک، حمایت از رساله‌های سطوح کارشناسی ارشد و دکترا، حمایت از مؤلفین و مترجمین، شرکت در سمینارهای بین‌المللی، انتشار دو فصلنامه: فارسی زبان تازه‌های اقتصاد و انگلیسی زبان: «Money and Economy»، تشکیل کمیته مشورتی در زمینه مباحث اقتصاد اسلامی، و ...، تلاش فراوان نموده است.

برگزاری کنفرانس‌های ماهانه اختصاص به ارائه خلاصه‌ای از پروژه‌های تحقیقاتی اجرا شده توسط پژوهشکده پولی و بانکی دارد. این برنامه در سال ۱۳۸۵ در قالب برگزاری سه کنفرانس ماهانه با عناوین: «اتحادیه‌های پولی منطقه‌ای و امکان تشکیل آن در خاورمیانه»، «تعیین ارزش فعلی مسکوکات قدیمی»، و «طراحی سیستم پیش‌بینی ساختاری و تحلیل سیاست‌ها در جهت حمایت از راهبرد هدفگذاری تورم» عملی گردیده است.

این کتاب، تحت فرآیند ویرایش فنی و ادبی قرار گرفته؛ و در پی تلاش دیگر همکاران این پژوهشکده، به زیور طبع آراسته گشته است؛ و جا دارد که از همکاری و کوشش ایشان تشکر و قدردانی نمایم.

امید است که انتشار این کتاب برای علاقمندان و دانش‌پژوهان مورد استفاده قرار گرفته؛ و موجبات انجام مطالعات آتی را فراهم آورد.

دکتر احمد مجتهد

مشاور رئیس کل بانک مرکزی ج.ا.ا.

و

رئیس پژوهشکده پولی و بانکی

اتحادیه‌های پولی منطقه‌ای و امکان تشکیل آن در خاورمیانه

دکتر سید مهدی سیامک منجمی*

۱- مقدمه

اتحادیه پولی^۱ از چندین کشور که دارای پول واحد می‌باشند، سیاست پولی اعضای آن به وسیله یک بانک مرکزی مشترک اجرا می‌گردد، تشکیل شده است. اتحادیه پولی اروپا یکی از مهمترین اتحادیه‌های پولی است که در دنیا وجود دارد. ایالت متحده امریکا نیز می‌تواند یک اتحادیه پولی باشد، چنانچه هر یک از ایالت‌ها یا مناطق مختلف این کشور به عنوان یک کشور مستقل در نظر گرفته شوند.

ایجاد اتحادیه اروپا در طول سالیان طولانی به وسیله سیاستمداران، فیلسوف‌ها، و پیشوایان مذهبی مورد حمایت قرار گرفته است؛ و منشاء این حمایت از زمان امپراطوری رم سرچشمه می‌گیرد. در قرن بیستم، درگیری دو جنگ جهانی موقتاً باعث تضعیف این هدف

* استاد مدعو دانشگاه سیدنی استرالیا.

^۱ - Monetary Union.

گردید؛ ولی خسارات جانی و مالی جنگ جهانی دوم و ترس از درگیری‌های مجدد، باعث شد که کشورهای اروپایی با قدرت بیشتری ایجاد اتحادیه اروپا را پیگیری نمایند.

اولین اقدام در جهت ایجاد اتحادیه اروپا، تشکیل سازمان همکاری اقتصادی اروپا در سال ۱۹۴۸ بود؛ که بعداً به نام سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) به فعالیت ادامه داد. یکی از اقدامات سازمان همکاری اقتصادی اروپا، ایجاد اتحادیه پرداخت‌های اروپا^۱ در سال ۱۹۵۰ بود؛ که به وسیله آن، کشورهای اروپای غربی ذخایر بین‌المللی خود را جهت برقراری مجدد تبدیل حساب جاری موازنه پرداخت‌ها^۲ متمرکز نمودند.

هنگام از بین رفتن برتن وودز^۳ در سال ۱۹۶۹، دولت‌های اروپایی کمیت‌های به ریاست پییر ورنر^۴ نخست‌وزیر وقت لوکزامبورگ را مأمور تهیه برنامه جدیدی برای تشکیل اتحادیه پولی نمودند. گزارش ورنر در سال ۱۹۷۰ تکمیل گردید؛ که در آن، ایجاد اتحادیه پولی را در سه مرحله پیشنهاد نمود. این مراحل - شامل: محدودیت نوسانات نرخ ارز، محدودیت بیشتر نوسانات نرخ ارز، و محدودیت تفاوت قیمت‌ها و تشکیل بانک مرکزی اروپا - تا حدی شبیه بانک مرکزی امریکا می‌باشند.

یکی از پیشنهادات ورنر که مورد اجرا قرار گرفت، ایجاد سیستم نرخ ارز مارپیچ^۵ بود؛ که نوسانات نرخ ارز را به ۲/۲۵ درصد محدود نمود. پس از افزایش قیمت نفت در اول دهه ۱۹۷۰ و ایجاد بیکاری و تورم در کشورهای اروپایی، کشورهای عضو اقدام به تغییر نرخ ارز خود، خارج از حد سیستم نمودند؛ و عملاً این سیستم قدرت اجرایی خود را از دست داد.

سیستم پولی اروپا^۶ در سال ۱۹۷۹ به وجود آمد؛ که در آن، تعدادی از کشورها نرخ ارز خود را نسبت به یکدیگر ثابت نگاه می‌دارند. در این سیستم، هر کشور دارای یک بانک مرکزی مستقل است که سیاست پولی مستقلی را اجرا می‌نماید. این سیستم نرخ ارز ثابت از سال ۱۹۷۹ تا سال ۱۹۹۲ فعالیت مؤثر داشت، و در رابطه با کنترل تورم بین کشورهای عضو سیستم بسیار موفق بود. در بین اعضای سیستم پولی اروپا، کشور آلمان غربی از لحاظ اقتصادی از سایرین قوی‌تر بود. این قدرت اقتصادی باعث گردید که سیاست پولی سایر اعضای سیستم پولی اروپا، و بالتجیه نرخ تورم آنان، دنباله‌رو سیاست پولی و نرخ تورم آلمان

^۱ - European Payment Union.

^۲ - Current Account Convertability.

^۳ - Bretton Woods.

^۴ - Pierr Werner.

^۵ - Snake.

^۶ - European Monetary System (EMS).